

HELSINGIN KAUPUNKIKONSERNIN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEET

1. Johdanto

Kuntalain säännökset velvoittavat kaupunginvaltuuston päättämään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Perusteiden tarkoituksena on ohjata kaupunginhallitusta sen huolehtiessa kuntalain velvoittamana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Perusteet ohjaavat myös konsernijohdon vastuulla olevan konsernivalvonnan järjestämistä.

Helsingin kaupunkikonsernin tehtävät on järjestettävä siten, että kaikessa kaupungin toiminnassa ja kaikilla kaupunkikonsernin tasoilla toteutuu riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Kaupungin toiminta käsittää kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun toiminnan, joka perustuu omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat kaikkia kaupungin ja kaupunkikonsernin toimielimiä, johtavia viranhaltijoita, esimiehiä ja muuta henkilöstöä. Perusteiden tarkoituksena on kytkeä sisäinen valvonta ja riskienhallinta osaksi kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamista ja esimiestyötä, päätöksentekoa, toimintaprosesseja sekä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavien toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden työskentelyä.

Hyvin toimiva johtamis- ja hallintojärjestelmä edellyttää, että siihen on integroitu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt. Näin saavutetaan kohtuullinen varmuus tuloksellisesta ja tavoitteiden mukaisesta toiminnasta.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupungin johtamisjärjestelmää sekä kaupungin johdon ja hallinnon työvälaineitä, joiden tavoitteena on edistää laadukasta johtamista, uhkien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuutta.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla toimielimet, johtavat viranhaltijat ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden, resurssien ja omaisuuden turvaamisen sekä raportoinnin ja tietojen luotettavuuden. Riskienhallinta puolestaan tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät ole toiminnasta erillisiä prosesseja tai

toimenpidekokonaisuuksia, vaan osa kaikkia kaupunkikonsernin toimintoja, prosesseja ja hankkeita.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää huomioiden toiminnan laatu, laajuus ja monimuotoisuus. Sisäisen valvonnan on oltava riittävää ja oikeassa suhteessa toimintaan ja sen sisältämiin riskeihin. Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota yksikön toiminnan ja sen toimintaympäristön muuttuessa.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavat ja menettelyt

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat parhaimmillaan kiinteä osa kaikkia suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaprosesseja. Vaikutusten ja riskien arviointi on osa läpinäkyvää, laadukasta ja vastuullista päätöksentekoa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät kiinteästi talousarvioprosessiin, jossa asetetaan tavoitteita, tunnistetaan tavoitteisiin liittyviä riskejä, arvioidaan riskien vaikutuksia sekä laaditaan ja päivitetään suunnitelmat riskien hallitsemiseksi. Riskien hallintatoimenpiteistä päättäminen edellyttää riskien todennäköisyyden ja vaikutusten vakavuuden arviointia.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tavoitteiden saavuttamista tukevaa toimintaa: päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta toteutuvat mm.

- noudattamalla hyvää hallintotapaa ja kaupungin eettisiä periaatteita
- määrittelemällä selkeästi tehtävät, vastuut ja valtuudet
- määrittelemällä ja vastuuttamalla seuranta-, valvonta- ja raportointimenettelyt
- huolehtimalla tiedonkulusta ja selkeistä ohjeista
- analysoimalla toimintaympäristön muutoksia ja vaikutuksia toimintaan
- arvioimalla tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit ja määrittelemällä tavoitteiden saavuttamista tukevat valvontamenettelyt
- suojaamalla tiedot ja tietojärjestelmät
- valmistautumalla ja varautumalla äkillisiin häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin
- järjestämällä sopimusten hallinta ja valvonta sekä omaisuuden turvaaminen
- seuraamalla ja arvioimalla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tuloksellisuutta.

Toimialat, tarkastusvirasto, liikelaitokset ja tytäryhteisöt raportoivat osana normaalia talouden ja toiminnan raportointia merkittävimmistä riskeistään, niiden hallinnasta ja hallintatoimenpiteiden vaikuttavuudesta. Nopeasti kehittyvistä ja toteutuneista riskeistä sekä niiden vaikutuksista raportoidaan johtamisjärjestelmän mukaisesti omalle esimiehelle.

Toimialat, tarkastusvirasto, liikelaitokset ja suurimmat tytäryhteisöt laativat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen. Kuvaus sisältää keskeisimpien toimintojen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut. Kuvauksen päivitystarve arvioidaan vähintään valtuustokausittain.

4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen sekä toimeenpanon tehtävät ja vastuut

Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupunginvaltuusto päättää Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kaupunginhallitus huolehtii kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Kaupunginhallitus antaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet sekä hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen. Kaupunginhallitus valvoo sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa ja tuloksellisuutta.

Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupungin konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön mukaisesti kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja sen konsernijaosto, pormestari ja apulaispormestarit sekä kansliapäällikkö. Tytäryhteisöissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellinen järjestäminen kuuluu yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulle lainsäädännön ja konserniohjeiden mukaisesti.

Lauta- ja johtokunnat vastaavat omien vastualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä toimeenpanon valvonnasta ja raportoinnista.

Lauta- ja johtokunnat sekä tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät vastualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset, joissa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut.

Johtavat viranhaltijat huolehtivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisesta toimeenpanosta ja raportoinnista vastualueillaan. Ylimmällä johdolla on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten periaatteiden mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin. Esimiehet toteuttavat sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa omilla vastualueillaan sekä seuraavat ja arvioivat valvonta- ja riskienhallintatoimenpiteiden tuloksellisuutta. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavat siten kaikki johtavat viranhaltijat ja esimiehet.

Johdolla ja esimiehillä on aktiivinen selonottovelvollisuus vastuullaan olevasta toiminnasta. Henkilöstön velvollisuutena on toimia hyväksytyjen tavoitteiden ja ohjeiden mukaisesti, ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan sekä raportoida havaitsemistaan merkittävistä riskeistä ja poikkeamista esimiehilleen.

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto sekä kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä ohjaavat ja tukevat toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä. Ne antavat tarvittaessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista koskevia täydentäviä ohjeita. Lisäksi ne avustavat kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä sekä niiden hallintakeinoja.

Sisäinen tarkastus edistää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa tarkastus- ja konsultointitoiminnalla. Sisäinen tarkastus varmistaa ja arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan että konsernivalvonnan tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi arvioinnin tuloksista ja esittää toimenpidesuosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus noudattaa toiminnassaan sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja.

5. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden arviointi ja sen raportointi

Johtavat viranhaltijat ja esimiehet seuraavat ja arvioivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti talousarviovuoden aikana sekä ryhtyvät tarvittaessa kehittämistoimiin. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuudesta raportoidaan osana tilinpäätöstä.

Kuntalain mukaan kaupungin tilinpäätökseen kuuluvassa toimintakertomuksessa tulee antaa tiedot kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kaupunginhallitus hyväksyy kaupungin toimintakertomukseen tulevan sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan selonteon sekä arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä ja niiden hallinnasta.

Lauta- ja johtokunnat sekä kaupungin tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät omilta vastuualueiltaan vastaavan selonteon sekä tiedot riskienhallinnasta. Lauta- ja johtokuntien sekä tytäryhteisöjen selontekojen sekä raportoinnin merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on pohjaututtava dokumentoituun arviointiin. Selonteot ja edellä mainitut tiedot raportoidaan kaupunginkanslialle. Kaupunginkanslia koordinoi ja valmistelee selonteon sekä riskeistä ja epävarmuustekijöistä raportoinnin kaupunginhallitukselle.